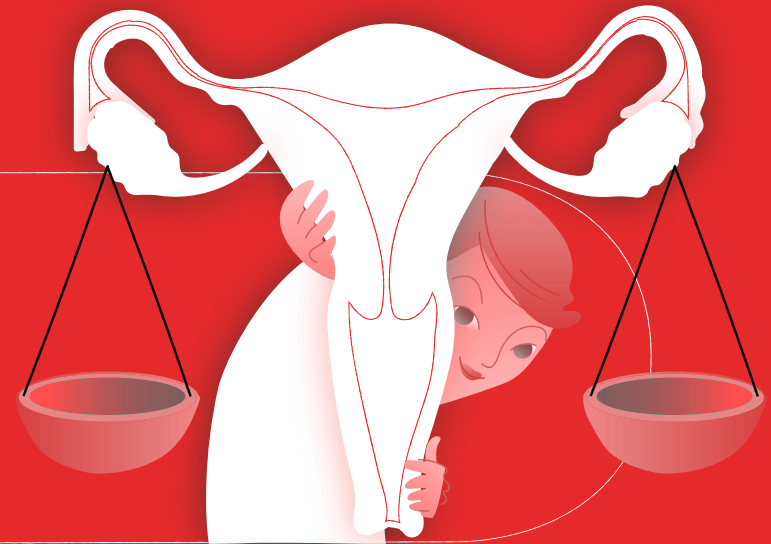

COMARQUES GIRONINES

5. LA UNIVERSALITZACIÓ DELS DSIR

L'ASSOCIACIÓ
DRETS SEXUALS
I REPRODUCTIUS

COMARQUES CIRONINES

SEXES PLACER
REPRODUCCIÓ

COMARQUES GIRONINES

El Centre de Planificació Familiar a Can Pedret (Girona) va ser tot un èxit. Durant els primers anys, **el nombre de visites va créixer exponencialment, passant de 826 l'any 1982 a 6.016 el 1985.** Això va ser un indicatiu de la gran demanda existent i del fet que el centre cobria una necessitat de salut sexual no atesa a les comarques gironines.

Aquesta situació era generalitzada arreu del territori català, a mitjans dels anys 80 els CPF d'arreu del territori mostraven un col·lapse important i es trobaven desbordats per les creixents demandes. Per aquest motiu, a partir de l'any 1990 els Centres de Planificació Familiar van ser absorbits progressivament per un nou model de gestió pública de la sanitat catalana. **El Programa Sanitari d'Atenció a la Dona (PSAD)**, creat per l'Institut Català de la Salut (ICS), va iniciar un procés de transformació i integració dels centres, que es va anar produint progressivament fins els anys 2000 aproximadament. En el cas del CPF de Girona el centre va estar en funcionament fins l'any 2005, que es va acabar transformant en un Centre Jove

de Salut Sexual i Reproductiva.

Durant aquest procés d'institucionalització, els serveis van passar progressivament a pertànyer de la gestió municipal i autogestionada, amb un grau elevat d'un caire holístic en l'atenció a la salut sexual i reproductiva, cap a una estructuració sota el paraigües de l'ICS, transformant-se finalment en part de la xarxa sanitària pública catalana, amb un caire més tècnic, burocràtic i institucionalitzat però garantint els serveis de forma universal.

Aquesta institucionalització del servei tenia l'objectiu d'estandarditzar els serveis d'atenció a la salut de la dona, generant una universalització dels drets sexuals i reproductius, però també va comportar certs conflictes interns. L'absorció va requerir adaptacions en les estructures de treball, i sovint les professionals mèdiques es van haver de reajustar a noves jerarquies i requisits professionals. Això va portar a la creació d'uns centres més professionalitzats i sanitaris, però menys reivindicatius i amb menys component de l'esperit feminista, que havia caracteritzat els primers cen-

Jo recordo quan vam començar a treballar el tema de l'educació de la salut, algunes farmàcies de Girona no et venien condons perquè eren de l'opus o d'una línia X... (...) I això era sobre els anys 95 o així eh, que no estic parlant de la prehistòria.”

tres de planificació familiar autoorganitzats. Tal com expressa la Rosa: *“és que solucionàvem coses que la sanitat pública no te les soluciona; (...)la interrupció d'embaràs, que la dirigies i es sentien acompanyats o d'altres coses o quan t'explícaven coses familiars clar (...) i a més el tracte que donàvem.”*¹

A partir de 1995, amb la implementació del PSDA (Programa de Salut i Atenció a la Dona), es va ampliar l'oferta de serveis de planificació familiar a les comarques gironines. Fins aleshores, només existia un únic centre d'orientació a la regió, però gràcies a aquesta iniciativa es van crear quatre centres distribuïts per la vegueria de Girona, permetent així una atenció més descentralitzada. El primer centre de Can Pedret, però, va tancar les seves portes l'any 2005 i es va transformar en un Centre per a Joves.

Les dones organitzades de les comarques gironines, especialment aquelles que treballaven dins les institucions perquè el feminisme a la vegueria tenia un gran caràcter institucional, van lluitar de manera incansable per continuar pro-

movent l'accés als drets sexuals i reproductius, malgrat el caràcter conservador encara arrelat a la zona. Aquesta resistència es va fer evident també, durant aquest anys, en situacions quotidianes, com el fet que algunes farmàcies de Girona, es negaven a vendre anticonceptius per les seves vinculacions amb organitzacions conservadores. Tal com recorda Carme Fornells: *“Jo recordo quan vam començar a treballar el tema de l'educació de la salut, algunes farmàcies de Girona no et venien condons perquè eren de l'opus o d'una línia X... (...) I això ja passava i era sobre els anys 95 o així eh, que no estic parlant de la prehistòria.”*²

També, des del Centre d'Orientació i Planificació Familiar es van trobar alternatives per garantir l'accés a anticonceptius a totes les dones de les comarques gironines, independentment

1 Intervenció de la Rosa Serra en el grup focal sobre genealogia feminista a les comarques gironines.

2 Intervenció de la Carme Fornells al grup focal sobre genealogia feminista a les comarques gironines

Anàvem a França a buscar les postcoitals perquè eren més barates... com el tabac eh, passàvem la frontera i així, com podíem comprar-ho més barat, ho podíem vendre més barat.”

de la seva situació econòmica. Com explica una d'aquestes dones implicades, *“Anàvem a França a buscar les postcoitals perquè eren més barates... com el tabac eh, passàvem la frontera i així com podíem comprar-ho més barat, ho podíem vendre més barat.”*³ Aquest esforç es va traduir en un canvi significatiu, on les dones, en particular les obreres, van poder accedir als anticonceptius amb llibertat i seguretat des dels anys 80, amb la creació del centre de Planning.

D'aquesta manera, gràcies a l'esforç incansable d'un grup de dones disposades a afrontar les dificultats socials i culturals existents, les dones de les comarques gironines van poder tenir accessibilitat a tots aquests drets.

En aquest mateix àmbit, la defensa dels drets sexuals i reproductius, sabem **a partir dels 80 va aparèixer el VIH-SIDA a Catalunya**, pel la qual cosa, a partir d'aquests anys -finals dels 80 i principis dels 90- apareixen entitats al territori català amb l'objectiu de millorar de forma integral la qualitat de les vides de les persones afectades pel VIH-SIDA i dotar a la població de serveis

d'acompanyament i d'informació. En el context de les comarques gironines, l'**Associació Comunitària Anti-Sida (ACAS) va néixer l'any 1990**, consolidant-se com una entitat de referència en el territori. ACAS té presència a diverses localitats de les comarques gironines, incloent Girona ciutat, Olot (Garrotxa), Sant Feliu de Guíxols (Baix Empordà) i Figueres (Alt Empordà), fent accessibles els seus serveis a tot el territori i promovent la prevenció i la reducció de l'estigma associat al VIH/SIDA. Aquesta entitat formarà part del **Comitè 1r de Desembre – Plataforma Unitària d'ONG-Sida de Catalunya**, a partir de la seva creació l'any 1998.

D'altra banda, durant els anys noranta es van començar a fer visibles les concentracions i manifestacions contra les agressions masclistes. Tot i que, anteriorment, ja existien xarxes de

³ Intervenció de la Rosa Serra al grup focal sobre genealogia feminista a les comarques gironines

Associació ALBA

Font: ALBA dones de la Garrotxa

dones autoorganitzades a les comarques de Girona per donar suport a aquesta problemàtica, no era una qüestió reivindicada públicament al carrer. Així, durant els anys setanta i vuitanta, les gironines podien acudir al despatx de **M. Teresa Serras** i **M. Rosa Pibernat**, però la problemàtica no tenia una dimensió compartida. Serà a partir dels anys noranta quan comencen a celebrar-se les primeres concentracions públiques.

En aquest context, l'any 1994 diverses dones activistes de les comarques de Girona es van reunir per abordar la problemàtica de les violències masclistes, que en aquella època encara era ignorat i silenciada per la societat i les institucions. En aquesta trobada es va constatar la manca de recursos i polítiques per a la igualtat i la prevenció de la violència masclista i es va decidir crear una **Coordinadora per la casa d'acollida**, un moviment que va unir dones i grups diversos amb l'objectiu comú de crear un espai segur per a les dones víctimes de violència masclista. La coordinadora va rebre el suport de grups com les dones organitzades al voltant de Comissions Obreres, el partit d'Iniciativa per Catalunya, l'Ateneu Obert de la Dona de Banyoles, el grup lila d'Olot, professionals dels serveis socials, entre altres. Poc a poc es van anar sumant més membres i van impulsar accions reivindicatives per territori com la recollida de signatures per tota la comarca -amb l'objectiu de pressionar a les institucions- i manifestacions reclamant el fi de la violència.

COMARQUES GIRONINES

Finalment, es va aconseguir obrir la Casa d'Acollida, però les impulsores van reconèixer que aquest era només un recurs parcial i no una solució definitiva. Amb el temps, la Coordinadora es va transformar en la Xarxa de Dones, una organització que continua treballant per impulsar polítiques d'igualtat i ampliar la participació de les dones en la vida pública.

Durant aquest període, van començar a sorgir associacions com l'**ALBA l'Associació de dones de la Garrotxa, fundada l'any 1992** i que continua activa en l'actualitat. Aquesta entitat es va convertir en un referent per oferir suport i acompanyament a totes les dones de la comarca que patien discriminació o violència de gènere. Tal com explica la presidenta de l'Associació: *"és una feina que s'ha anat fent dia a dia des del 1992. L'esperit que a dia d'avui encara mantenim és el mateix pel qual va néixer Alba. En aquells moments no hi havia cap entitat, ni cap establiment ni ningú que donés suport, protegís o aconsellés a una dona quan tenia algun problema."* 4

4 Catalina Sellas presidenta de l'associació ALBA a Garrotxa Digital!Cat

ELABORAT PER L'ASSOCIACIÓ DE DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS EN EL MARC DEL PROJECTE
GENEALOGIA FEMINISTA DELS DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS.

Recerca i elaboració **Laia Moreno Fernández** / Gràfica i il·lustracions **Mercè M. Tarrés** / Coordinació **Sílvia Aldavert**

L'Associació

✉ contacte@lassociacio.org

☎ 933 055 322

🌐 <https://lassociacio.org/>

📱 @lassociacio 📺 @lassociaciotsr

AMB EL SUPORT DE

